

Till: Regeringskansliet
(Näringsdepartementet)
Epost:
n.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia:
linn.hamstad@regeringskansliet.se

Datum: 2021.10.01

Ärendenummer: N2021/01832

Remissyttrande avseende Ds 2021:20 Förbud mot prospektering och nyexploatering av kol, olja och fossilgas

SveMin (Föreningen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige) är den nationella branschföreningen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige. Antalet medlemsföretag uppgår till ett drygt 50-tal. Medlemsverksamheterna förekommer i hela landet, varav kalkstenstäckter i huvudsak är lokaliserade till södra Sverige (främst Gotland) och metallgruvorna är lokaliserade till norra Sverige och Bergslagen.

SveMin välkomnar möjligheten att svara på den rubricerade remissen. SveMin delar regeringens uppfattning att en utfasning av fossila energikällor är nödvändig för att de globala klimatmålen ska kunna uppnås. I den omställning som krävs spelar den svenska gruv- och mineralnäringen en viktig roll. Hållbart producerade metaller och mineral kommer att behövas för de fossilfria energisystem, eldrivna transporter och de klimateffektiva byggande som efterfrågas. Gruv- och mineralnäringen ska inte bara producera de metaller som krävs för nya fossilfria energitekniker, utan gruv- och mineralnäringen har även siktet inställt på att nå fossilfria brytningsverksamheter till år 2035 och klimatneutrala förädlingsprocesser år 2045¹.

Det är viktigt att de lagar och förordningar som föreslås inte hindrar utvinning av de metaller och mineral som kommer att behövas för att en omställning till klimatneutrala tekniker. I de förslag som aviserats i den rubricerade remissen ser SveMin utmaningar som bör beaktas om utvinning av innovationskritiska metaller och mineral från alunskiffer ska vara möjlig. Det är samtidigt viktigt att förslagen gällande övergångsbestämmelser och ersättningsanspråk inte utformas på sådant sätt att Sveriges attraktivitet för investeringar inte påtagligt skadas. Förbudet kan även komma att påverka Sveriges krisberedskap gällande egen framtida försörjning av olja och gas till dess att alternativ till dessa produkter finns tillgängliga.

SveMin vill särskilt påtala följande med anledning av rubricerad promemoria:

¹ Färdplan för en konkurrenskraftig och fossilfri gruv- och mineralnäring. Rapport april 2019.
<https://www.sveMin.se/fardplan-for-en-konkurrenskraftig-och-fossilfri-gruv-och-mineralnaring/>

Utvinning av annan mineral riskerar att påverkas

Syftet med förslaget är att förbjuda prospektering och nyexploatering av kol, olja och fossilgas i Sverige på motsvarande sätt som tidigare gjorts med uran (prop. 2017/18:212). I likhet med förbud mot prospektering och utvinning av uran uppges i promemorian att förslaget *inte avser påverka* utvinning av andra mineral. Det ska därför fortfarande vara möjligt att ge tillstånd till gruvdrift, gruvanläggning eller utvinning av andra mineral som innefattar brytning, provbrytning, bearbetning eller anrikning av stenkol, brunkol eller skifferolja respektive utvinning eller med utvinning sammanhängande bearbetning av råolja, skifferolja eller naturgas som är nödvändig för att gruvdriften, gruvanläggningen eller utvinning av andra mineral ska kunna bedrivas. Däremot får verksamhetsutövaren inte tillgodogöra sig den stenkol, brunkol, råolja, skifferolja eller naturgas som därmed utvinns. Sedan tidigare beslut gällande uran får ej heller uranet tillgodogöras (prop. 2017/18:212). Dessa produkter kommer därmed att utgöra avfall och behöver behandlas i enlighet med bestämmelser i förordningen om utvinningsavfall.

Alunskiffer utgör en potentiell källa för ett flertal metaller och mineral som är viktiga för samhällets välfärd, utveckling och gröna omställning. En sammanställning gällande alunskiffers sammansättning finns exempelvis i utredningen *Utvinning ur alunskiffer. Kunskaps-sammanställning om miljörisker och förslag till skärpning i regelverket* (SOU 2020:71). Exempelvis anges vanadin och kobolt som är viktiga batterimetaller. Flertalet av de metaller som kan komma att bli intressanta för utvinning i alunskiffer sitter ofta knutna till skiffers organiska material samt fosfater eller silikat. Att verksamhetsutövaren inte längre kan tillgodogöra sig kol, olja, eller gas (eller uran) som biprodukt och därmed behöver hantera dessa produkter som avfall ökar miljörisker med utvinningsavfallet och kommer även leda till att avfallshanteringskostnader kan överstiga nettointäkter för planerad utvinning (*jämför sid 55, Hantering av restprodukter*). I realiteten riskerar därmed det aviserade förslaget att hindra utvinning av innovationskritiska metaller nödvändiga för klimatteknologier från alunskiffer.

På samma sätt kan regeringens tidigare förbud gällande utvinning av uran utgöra ett hinder för utvinning av andra mineral från alunskiffer. I prop. 2017/18:212 sid. 20 framgår att regeringen avser att följa utvecklingen gällande behovet av innovationskritiska metaller nödvändiga för att utveckla grön energi, ny miljöteknik och miljöinnovationer i förhållande till de föreslagna lagändringarna och vid behov överväga näringspolitiska åtgärder. Vidare skrivs i propositionen att en mer omfattande utvärdering av de föreslagna ändringarna i förhållande till utvinning av innovationskritiska metaller och mineral ska genomföras senast efter fem år. Lagändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2018.

Sammantaget anser Svemin att det kan vara lämpligt att utföra den utlovade omfattande utvärderingen som utlovats i prop. 2017/18:212 innan regeringen fattar nya beslut som riskerar att ytterligare försvåra för utvinning av innovationskritiska metaller i alunskiffer för att de kumulativa effekterna av lagstiftningarna på ett tydligare sätt kan klargöras. Alunskiffer utgör en potentiell källa till flertalet metaller nödvändiga för klimatteknologier, exempelvis energilagring och elmotorer. I det fall förslaget inte avser påverka utvinning av andra mineral bör de kumulativa effekterna beaktas.

Promemorian saknar vidare en konsekvensanalys gällande de miljörisker som kan uppstå om kol, olja, gas inte kan tillgodogöras vid utvinning av annat mineral utan finns kvar i avfallet. Svemin vill därför påtala att förslaget riskerar att motverka miljöbalkens syfte att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta och även att flytta miljöproblem utanför Sveriges gränser då Sverige i dagsläget fortfarande importerar och brukar de produkter som utvinningsförbudet avser (jämför Generationsmålet).

Bilden av Sverige som attraktivt gruvland riskerar att urholkas

Beslut som riskerar att påverka utvinning av metaller och mineral, annat än kol, olja och fossilgas, riskerar att påverka Sveriges attraktivitet som prospekterings- och gruvnation. De bolag som idag innehar undersökningstillstånd i områden med alunskiffer kommer med all sannolikhet att påverkas negativt av förbudet och de investeringar som bolagen redan gjort i undersökningar riskerar att gå

förlorade. Detta riskerar att även få följd effekter som minskad vilja att tillföra riskkapital till prospekteringsprojekt i Sverige generellt. Det är därför viktigt att förslagen gällande övergångsbestämmelser och ersättningsanspråk inte utformas på sådant sätt att Sveriges attraktivitet för investeringar i prospektering av metaller nödvändiga för klimatteknologier och hållbart samhällsbyggande inte påtagligt skadas.

Kunskap om Sveriges naturresurser i ett beredskapsperspektiv

SveMin delar bedömningen att ett generellt förbud gällande prospektering av stenkol, brunkol, råolja, skifferolja eller naturgas inte bör införas eftersom prospekteringsarbete innebär kunskapsinhämtning både ifråga om förekomst av olika mineral och i fråga om berggrundsgeologin. Kunskapsinhämtning om ett lands naturresurser är viktigt, inte minst i ett beredskapsperspektiv. Som en konsekvens av att stenkol, olja och gasformiga kolväten tas bort som koncessionsmineral och undersökningstillstånd därmed inte längre kan beviljas samt att utvinning inte längre får ske, finns dock inget incitament för prospektering i kommersiellt syfte vilket kommer att medföra att kunskapsinhämtning om tillgångar av kol, olja och gas kommer att upphöra vilket i ett beredskapsperspektiv kan behöva beaktas. Kunskapsinhämtning från prospekteringsverksamhet är även viktigt för den generella förståelsen av Sveriges geologi och materialet kan efter avslutade undersökningar användas av såväl myndigheter, konsulter och forskare.

Undantag från förbudet i samband med geologisk lagring av koldioxid för forskningsändamål

SveMin delar bedömningen att ett undantag från förbudet mot utvinning av råolja och naturgas i samband med geologisk lagring av koldioxid för forskningsändamål bör införas.

Stockholm, datum som ovan.

Maria Sunér

VD SveMin

Katarina P Nilsson

Ansvarig forskning och innovation
Fil.dr berggrundsgeologi, SveMin